

FRIEDMANN ANDREI (ANDOR)

(12.02.1898, Timișoara – 1953, Timișoara)

Medic, pianist, organist, poet și dramaturg

Jakob Friedmann, tatăl lui Andrei F., a fost prim-cantor al comunității evreiești din cartierul Fabric în Timișoara timp de 31 de ani. A murit în anul 1926.

La vârsta de 5 ani s-a descoperit că Andrei (Andor) are auz absolut. Au urmat studii intensive de pian și armonie. La 15 ani a dat un recital de pian în "Redutten Saal" din cartierul Cetate. Familia s-a opus ambiției lui de a deveni pianist profesionist, de aceea a studiat medicina la Cluj. Aici a întâlnit un grup de profesori melomani în frunte cu profesorul Victor Papilian care avea un renumit trio la care tânărul

student-pianist Andor Friedmann era mereu invitat. Tot în acești ani l-a acompaniat la pian pe celebrul tenor Traian Grozăvescu, solist al operei din Cluj.

La Timișoara practică medicina ca stomatolog și chirurg ORL, dar nu abandonează pianistica. În anul 1932 se perfecționează la Viena într-un master class al celebrului Emil Ritter von Sauer, fost elev al lui Franz Liszt. În anul 1935 execută la Timișoara împreună cu Leo Freund la 2 pianе "Rhapsody in Blue" de Gerschwin. Un impresar le propune celor doi pianiști un turneu în America de Sud și de Nord, care nu s-a realizat din cauza problemelor politice.

În anii 1942-1944, li se interzice medicilor evrei să trateze pacienți care nu erau evrei. A. Friedmann este deportat într-un detașament de muncă obligatorie, la Sercaia, Filiași și Craiova. După 23 August 1944, mulți evrei din Budapesta, deportați la minele de cupru din Bor în Iugoslavia, au fost eliberați, dar nu puteau să se întoarcă acasă, Budapesta fiind încă guvernată de naziști. Printre ei erau artiști ca Janos Starker, violoncelist, ulterior de renume mondial, Gabor Rothfeld, prim-violonist al filarmonicii din Budapesta și alții. Se organizau concerte în saloanele familiei Pollak, cunoscut "mecena" local, unde se întâlneau intelectuali timișoreni, printre care Dr. Victor Déznai, vice-președinte al societății mondiale de urbanistică, Prof. Henry Aubert, șeful catedrei de cardiologie a Facultății de Medicină, Dr. Ernest Neumann prim-rabin, conducătorul spiritual al obștei neologe. Triourile lui Franz Schubert erau interpretate de Andrei Friedmann la pian, Rothfeld la vioara și Starker la violoncel.

Timp de ani de zile a fost organist în sinagoga neologă din Fabric. Serviciul religios avea un "caracter de *happening* audio-vizual festiv (mai ales de sărbători), povestește Jancsi Friedmann, fiul medicului-muzician. Fiecare slujbă era urmată de un program improvizat, melodii ebraice, madrigale și corale de Pachelbel, Monteverdi și Palestrina, cântate la orgă. Vocea caldă de tenor al cantorului Jenő Weisz, corul templului "Hazamir", format din 8 cântăreți dirijați de legendarul Samuel Fischer, predicile rabinului dr. Ernest Neuman, orator înăscut, confereau slujbei religioase o dimensiune artistică inspirată.

A scris poezii, o piesă de teatru, un poem pentru pian și o schiță simfonică a cărei manuscris

s-a pierdut.

La înmormântarea lui din 5 iulie 1953, au participat mii de oameni.

Sursa

Jancsi Friedmann, Biografia tatălui meu, Dr. Andrei Friedmann, medic, pianist, poet

<http://www.bjt2006.org/JF.html>